

Oslo, 17.3.2017

Årsmelding 2016 Groruddalen Kirkeakademi

Styresammensetning

Før årsmøtet:

Leder:
Jon Gunnar Jørgensen
Styremedlemmer:
Henrik Mohn, nestleder
Carsten Schuerhoff, sekretær
(Tor Eivind Erikstein trådte ut av styret ved årsskiftet 2015/16 pga. flytting)
Varamedlemmer:
Lise Vislie
Gunvor Folkvord-Haarr

Etter årsmøtet:

Leder:
Jon Gunnar Jørgensen
Styremedlemmer:
Henrik Mohn, nestleder
Carsten Schuerhoff, sekretær
Vibeke Bergsjø Aas
Lise Vislie
Varamedlemmer:
Gunvor Folkvord-Haarr
Anne Grete Kvanvig

Astrid Grimm var kasserer og John Wiker revisor også dette året.
Styret hadde i 2016 6 styremøter: 12.1., 9.3., 4.5., 31.8., 12.10. og 22.11.

Medlemstall: Pr 31. desember 2015 var det 83 navn på medlemslista, men bare 23 av disse har betalt medl. avg. i 2016, det er 30 færre enn året før.

Medlemsmøter

Det ble i 2016 arrangert 8 medlemsmøter, 4 i hvert semester.

26. januar i Den Hellige Nikolai kirke

Besøk i Hl. Nikolai kirke

Denne tirsdagen besøkte vi den ortodokse Hl. Nikolai kirke på Teisen. *Fader Johannes* viste rundt og forklarte. Kirken sto ferdig totalrenovert i 2015 og Fader Johannes orienterte om menigheten, ortodoks gudstjenesteliturgi og hvordan kirkerommet da blir brukt. Det var deretter en lang spørsmålsrunde, før kaffepausen i kjelleren. Til slutt ledet Fader Johannes en liturgisk avslutning på kvelden i kirkerommet. Jon Gunnar Jørgensen ledet møtet. Et drøyt 20-tall møtte opp.

1. mars i Furuset kirke

Generalsekretær i Kirkens nødhjelp Anne-Marie Helland: Veivalg i en ny tid.

KN ble etablert like etter krigen. Organisasjonen skal drive diakoniarbeid uten hensyn til politiske, religiøse eller andre omstendigheter. Menneskets verdighet skal forsvares og

ivaretas. KN er tilknyttet Kirkenes verdensråd, eies og drives av kirkelige organisasjoner, først og fremst Den norske kirke, og er den største diakonale organisasjon i Norge. KN har søsterorganisasjoner over hele verden og når 3 millioner mennesker årlig med støtte.

Fattigdom skyldes gale strukturer innenfor handel og økonomi. KN arbeider derfor også politisk for å endre disse strukturene til fordel for fattige. Det har skjedd en holdningsendring til bistand i løpet av de senere år. Folk har blitt mer kritiske fordi de er i tvil om effekten.

KN arbeider med lokal hjelp og samarbeider gjerne med ikke-kristne trossamfunn. Religiøst engasjement gir tillit i andre trossamfunn, og KN har bl.a. et godt samarbeid med Taliban i Afghanistan. Gjennom samtaler og argumentasjon påvirker de imamenes holdninger, bl.a. til skolegang for jenter. Kirkene har god oversikt over lokal infrastruktur og rår over lokale krefter. KN kan drive billig og effektivt ved å sende penger og ekspertise, mens hjelpearbeidet blir utført av lokale krefter.

KN har særlig stor ekspertise på vann og sanitærsystemer og bistår ofte på disse områdene i samarbeidsstrukturer der andre organisasjoner legger sin innsats på andre områder. Vann-ekspertisen er også en faktor når KN prioriterer hvor de skal gå inn med innsats.

Møtet ble ledet av Lise Vislie. Liturgisk avslutning ved sokneprest Klara Vogl.
Ca 30 personer var til stede

19. april i Rødtvet kirke

Professor Halvor Moxnes: Historien om Det nye testamente.

Halvor Moxnes minnet oss om at Bibelen er kommet til gjennom en tre hundre årig prosess hvor skrifter, brev og evangelier ble samlet, og hvor den teknologiske utviklingen, fra bok-rulle til bok (codex), var avgjørende for å få fart på spredningen. Senere hjalp boktrykker-kunsten til med å spre reformasjonens budskap (Luther, Calvin) og Bibelen på folkespråkene.

Sentralt i disse prosessene sto den historisk-kritiske forskningen, særlig fra det utgående 19. århundre. Moxnes poengterte at tekstene i det senere mer har blitt lest som litteratur med ulike sjangere som lignelser, fortellinger, slektstavler og hustavler. Spørsmål som da blir relevante er: hvordan virker tekstene på menneskene som leser (reader-response)?

Tekstene må tolkes i sin historiske kontekst. De er ikke en historisk beskrivelse av hvordan situasjonen var og skal være i dag. Et eksempel er Paulus' syn på kvinner. Moxnes tok for seg Gal 3, 28 (Her er ikke jøde eller greker, her er ikke slave eller fri, her er ikke mann(lig) og kvinne(lig). Dere er alle én i Kristus Jesus.) Teksten er hentet fra en argumentasjon for at også ikke-jøder kan kalle seg Abrahams barn. Paulus sier det er mulig, for det som splitter er borte i troen, det som er felles er Jesus Kristus. Paulus overtar her samfunnets tenkning om at samhold og enhet er viktig. Setningen betydde enhet, men ikke frigivelse av slavene. Slavehold var del av datidens økonomi, enhet førte ikke til likestilling. Det samme gjaldt for forholdet mellom kvinner og menn, et asketisk mannsideal gjorde det mulig for kvinnen å nærme seg mannen, men det var altså ikke snakk om reell likestilling.

Moxnes fulgte samholdstanken inn i den franske revolusjonen, med ideen om frihet, likskap og brorskap. Dette tok slavene til seg, men utfordringen var at slaveeierne hadde Bibelen på sin side. Kanskje legger vi ikke merke til det siden det greske *doulos* oversettes som tjener i de fleste oversettelsene, og dette er et ord som er oss mye nærmere, men det tildekker altså de sosiale realitetene. Vanskeligheten var å finne et bibelord som kunne støtte slavene – og det er her reader-response slo gjennom: slavene tok selv fatt i Bibelen og utvidet kategoriene i Gal 3, 28.

Med dette kom Det nye testamente ut av den tiden det ble skrevet i og det påtrengende spørsmålet blir: Hva betyr tekstene i dag? Tekstenes mening blir til i det vi svarer på teksten og det er her Gal 3, 28 kan utløse befriende dimensjoner, for kvinner og menn, for heterofile og homofile.

Møtet ble ledet av Henrik Mohn og avsluttet med liturgisk samling i kirkerommet ved Tone Marie Falch, Vibeke Bergsjø Aas og Thor Henning Isachsen. 31 personer var til stede.

10. mai i Stovner kirke

Årsmøte.

Phd. Margunn Sandal: Overskridende arkitektur. Gudstjenesten og kirkebygget.

Lise Vislie: 20 år med Groruddalen kirkeakademi.

Vi hadde et tett pakket program denne kvelden. Først ble foreningens årsmøte avholdt, det ble ledet av Karen Onshuus.

GKA feiret 20 år i 2016. Det ble markert med bløtkake og kåseri ved Lise Vislie, som har vært med fra begynnelsen. Før dagens foredrag spilte Nerina Weiss J.S. Bachs cello-suite in d-moll.

Margunn Sandal snakket om samspillet mellom kirkerommet og gudstjenesten. Hun tok utgangspunkt i egne gudstjenesteerfaringer fra Hamre kyrkje (1600-t) og den nygotiske Bragernes kirke i Drammen og i diskusjoner om kirkebygg og arkitektur i kirkeakademi-bevegelsen, der hun en tid var generalsekretær.

Det ledende spørsmålet var: hva kjennetegner et sakralt rom, hvilken rolle spiller arkitekturen? For, selv om det ifølge luthersk tradisjon er *ordet*, ikke *rommet* som er hellig, så kommer vi ikke utenom den spenningen som gir seg til kjenne i følgende setning: Det hellige kan ikke knyttes til et sted, men det hellige må finne sted. Dette leder til en forståelse av en (også) funksjonalistisk forstått kongruens: den arkitektoniske kvaliteten kongruerer med de liturgiske handlingene, det er her det overskridende bryter frem. Det skjelnes mellom en romlig organisering, en formal artikulasjon og det figurative (her forstått som det ytre bildet av bygningen).

En reformulering av det sakrale kom med småkirkebevegelsen og arkitekter som Le Corbusier. Sandal viste flere internasjonale og nasjonale eksempler på utviklingen som fulgte i tiden etter ham og pekte på Groruddalens arbeidskirker og en tiltakende «re-sakralisering» fra ca. 2000 og utover. Dette spiller ofte på lag med naturen (Mortensrud kirke) som en gjenoppdagelse av det trivielle (et svaberg får en ny dimensjon om den får bli del av kirkerommet), som en iscenesettelse av «Nordic Light».

Det å spille på lag med naturen kjennes alt fra St. Clemente i Roma (12. århundre), men i dag blir ikke naturen tolket inn i et univers av kors, død og oppstandelse, naturen «vegrer seg» mot å bli instrumentalisert og vegrer seg i alle fall mot å bli satt til side til fordel for en enkel tale om korset som budskap om bare synd og nåde (jf. O. Hallesby). Slik sett er arkitekturen enda en gang med på å tilføre teologien et rikere gudsbilde.

Jon Gunnar Jørgensen ledet møtet. Møtet ble avsluttet med liturgisk samling i kirkerommet ved Carsten Schuerhoff og Prosjektcoret Høybråten, Fossum og Stovner under ledelse av kantor Roar Berg. Ca. 30 personer var til stede.

Lørdag 3. september i Østre Aker kirkegård

Daglig leder i Østre Aker og Haugerud menighet Sara Pihl Thiam tok oss med på en historisk vandring på Østre Aker kirkegård i strålende sensommersol. Vi fikk høre om mennesker som har spilt en rolle i Groruddalens historie og nøy den grønne lungen anlegget rundt kirken er. Vi avsluttet med piknik.

Frammøte: [15-20]

Tirsdag 27. september i Høybråten menighetshus

Kjell Arnold Nyhus: Kan et menneske endre seg? Om klosterliv for langtidsdømte fanger.

Kjell Arnold Nyhus kåserte med utgangspunkt i sin bok: *Hvis jeg har en sjel*, der han forteller om et rehabiliteringsopplegg for langtidsdømte i Halden fengsel.

Det norske fengselsvesenet er humant sett i forhold til verden ellers. Intensjonen er at fengselsstraff skal virke preventivt (avskrekkende), hindre ny kriminalitet og rehabilitere. Likevel er det en svært stor andel av de dømte som begår ny kriminalitet etter soning. Av fanger som ble løslatt i 2010 var 70 % tilbake i fengsel i 2012.

En vanlig holdning er at det ikke er håp for tungt belastede innsatte. Nyhus hevdet at når vi mister troen på at et menneske kan endre seg, mister vi også vår menneskelighet. Ideen til rehabiliteringsopplegget kommer fra Kumla fengsel i Sverige og har siden 2013 vært gjennomført årlig i Halden fengsel. Klosterbrorskapet utgjør en egen avdeling i fengslet med 6 innsatte «brødre», to ledere og en (diskret) vokter.

Dagsprogrammet begynner med frokost, stillhet og morgenbønn, meditasjon, åndelig øvelse. Så er det lunsj og mer åndelig øvelse, middag og meditasjon og til slutt messe. Alle får også en veiledningssamtale hver dag. Det sterkeste verktøyet er trolig stillheten. Ingen TV, ikke noen skravling. I tillegg til stillheten er det tre andre nødvendige komponenter: godhet/kjærlighet, oppgjør og tilhørighet/mening.

Vi fikk vite at det var en tre måneders utvelgelsesprosess i forkant av opplegget, der det særlig ble lagt vekt på motivasjon og om fangene ville være psykisk i stand til å gjennomføre opplegget. Det finnes ingen statistisk dokumentasjon på virkningen, men det kan ikke være tvil om at opplegget gjør en forskjell for deltakerne.

Henrik Mohn ledet møtet og Elisabet Kjetilstad ledet til slutt en liturgisk avslutning i kirken.

Ca. 30 personer var til stede

8. november i Grorud kirke

Harald Herresthal: «Cry out and shout!» Knut Nystedts musikalske forkynnelse

Professor Harald Herresthal fortalte om Knut Nystedts musikk og musikalske utvikling og ga tallrike musikkseksempler. Knut Nystedt (1915-2014) er en av Norges betydeligste og mest produktive komponister i det 20. århundre. Han har etterlatt seg hundrevis av store og små komposisjoner i alle sjangere, alt fra salmer, tensing-sanger og enkle klaverstykker, til symfonier, kammermusikk, korverk og monumentale oratorier. Hans kristne tro skinner igjennom alt han har skrevet, enten det er for kirken eller konsertsalen. Harald Herresthal gav med kommentarer og tallrike musikkseksempler et innblikk i Nystedts utvikling som komponist og tiden han levde i.

Møtet ble ledet av Lise Vislie, og Vibeke Bergsjø Aas sto for den liturgiske avslutningen. 25 personer var til stede.

6. desember i Hasle kirke

Notto Thelle og Karsten Alnæs: «Hva er da et menneske?» Samtale om Jesu liknelser.

Til åpning sang Frode Birkeland «Vår Herre, han hvilte i krybben så trang» akkompagnert av Hans Arne Akerø.

Karsten Alnæs og Notto Thelle har brevvekslet om temaet «Jesu lignelser» og samlet korrespondansen i en bok. På møtet tok de så forsamlingen med inn i lignelsens verden og reflekterte over spørsmålet «Hva er da et menneske?». Begge formulerte seg lavmælt og dog tydelig om gleden, oppdagelsene og også om snublesteinene i lignelsene.

De trakk fram såmannen, kornet som sås og som faller på ulik grunn. De diskuterte lignelsen om den barmhjertige samaritan, den fortapte (hjemkomne!) sønn, vingårdsbonden og talentene. De la ikke ut på noen fullstendige, eksegetiske utleggelser, men gav oss små knagger å henge videre oppdagelser på.

Større rom fikk de grusomme avslutningene til flere av lignelsene. Står de i motsetning til det Jesus ellers sier, eller er de retoriske grep som Jesus benytter seg av? Alnæs og Thelle leste dem ikke bokstavelig, men som bærere av fortellingens magi.

Møtet ble ledet av Henrik Mohn, og Gunvor Folkvord Haarr ledet den liturgiske avslutningen, musikalsk ledsaget av Birkeland og Akerø.

42 personer var til stede.